

کد خبر: ۱۹۴۱۵۳۵

تاریخ انتشار: ۲۱ آذر ۱۳۹۶ - ۱۲:۰۰

گزارش پژوهشی:

موانع و مشکلات بازرگانی خارجی کشور

بیشترین حجم صادرات کشور در اختیار بخش خصوصی است بنابراین لازم است تا دولت و نهادهای مرتبط با تجارت خارجی مانند سازمان توسعه تجارت و گمرک بیش از گذشته شرایط و بستر صادرات را برای فعالان اقتصادی کشور مهیا کنند.

چکیده گزارش پژوهشی:

- صادرات ۲۸,۵ میلیارد دلار کالا در هشت ماهه ۹۶
- واردات ۳۲,۴ میلیارد دلار کالا در هشت ماهه ۹۶
- تراز تجاری کشور منفی ۴ میلیارد دلار
- افزایش ۲۶ درصدی واردات خودرو در مقایسه با سال قبل
- ممنوعیت واردات برنج تا اطلاع ثانوی
- کاهش صادرات به ترتیب با ۹ و ۲,۲ درصد از نظر وزنی و ارزش دلاری
- افزایش واردات به ترتیب با ۵ و ۱۵ درصد از نظر وزن و ارزش دلاری

پژوهش خبری صدا و سیما: ایران علاوه بر داشتن منابع عظیم نفت و گاز، معادن و ظرفیت تولید محصولات کشاورزی و جذب گردشگر به عنوان یکی از اقتصادهای بزرگ دنیا با قرار گرفتن در منطقه مهم و استراتژیک جنوب غرب آسیا و پل ارتباطی کریدور شمال - جنوب و دسترسی به آب های بین المللی دریای عمان و اقیانوس هند، وجود زیرساخت های ریلی و جاده ای برای ارتباط شرق و غرب قاره کهن آسیا و ارتباط آسان و نزدیک با اروپا و قرار گرفتن در مرکز بازار ۴۰۰ میلیارد دلاری منطقه متاسفانه در امر صادرات، دچار برخی مشکلات و موانع است که نتوانسته است به خوبی از این مزیت ها و فرصت ها در تجارت خارجی خود بهره کافی و لازم را ببرد. اگرچه همواره دولت های مختلف از صادرات حمایت کرده اند اما هنوز موفق نشده اند روند پایداری در صادرات محصولات غیرنفتی داشته باشند. این عدم پایداری و منفی یا مثبت شدن میزان صادرات کشور به عوامل متعدد داخلی و خارجی ارتباط دارد که از مهم ترین آنها می توان به هزینه های بالای تولید و قیمت تمام شده کالا، نرخ تسهیلات بانکی در بخش تولید، قوانین دست و پاگیر گمرکی، صادراتی و مالیاتی کشور، نبود ثبات در بازار ارز و قوانین و بخشنامه های بازرگانی خارجی کشور و واردات بی ضابطه و قاچاق اشاره کرد.

در همین زمینه مجتبی خسروتاج رئیس سازمان توسعه تجارت ایران که سازمان متبوعش یکی از ارکان کلیدی و تعیین کننده در توسعه و حمایت از صادرات و قانونمند کردن واردات است در یک نشست خبری در تاریخ ۱۱ / ۹ / ۹۶ با تشریح

عملکرد تجارت خارجی کشور به برخی موانع و مشکلات در حوزه صادرات و واردات اشاره داشته است که در این گزارش به آنها پرداخته خواهد شد.

عوامل موثر بر رشد صادرات

وظیفه سازمان توسعه تجارت ایران بسترسازی برای صادرات است، اما در کنار سازمان توسعه تجارت دستگاههای دیگر مانند بانکها، استاندارد، گمرگ و صاحبان صنایع نیز نقش کلیدی و موثر دارند. بانک ها نقش بسیار مهمی در اقتصاد کشور ایفا می کنند. بانک ها در حقیقت رابط بین تولیدکننده، صادر کننده و خریدار است که وظیفه انتقال پول و ضمانت اجرایی صادرات را بر عهده دارد. همچنین بانک ها مهم ترین تامین کننده نقدینگی واحدهای تولیدی پس از بازار سرمایه (بورس) هستند . اما در ایران بانک ها به دلیل برخی تحریم ها و عدم توانایی در برقراری ارتباط با بانک های خارجی و یا ارتباط ضعیف کمک زیادی به صادرات نمی توانند بکنند و به همین دلیلی حمایت مالی مناسبی از تولیدکنندگان ندارند و وجود نرخ سود بالا بانکها در بخش تولید باعث افزایش قیمت تمام شده کالای تولیدی و صادراتی می شود که در نهایت منجر به کاهش توان صادراتی تولیدکنندگان خواهد شد.

تجارت خارجی جمهوری اسلامی ایران در یک نگاه (در هفت ماهه سال ۹۶)

- صادرات کالا با احتساب میعانات گازی در هفت ماهه امسال ؛ ۶۸۰۵۸ هزار تن و به ارزش ۲۴ میلیارد و ۷۱۰ میلیون دلار
- تغییرات نسبت به مدت مشابه سال قبل ؛ کاهش ۹ درصد از احاط وزنی و ۲,۲ درصد از نظر ارزشی

- پنج قلم عمده صادراتی؛ میعانات گازی به ارزش ۴۱۱۵ میلیون دلار، پروپان مایع شده به ارزش ۸۰۹ میلیون دلار، پلی اتیلن گرید فیلم با چگالی کمتر از ۹۴٪، بجز نوع پودری به ارزش ۷۵۰ میلیون دلار، روغن های سبک و فرآورده های نفتی به جز بنزین ۷۲۵ میلیون دلار، متانول ۶۶۱ میلیون دلار،
- پنج بازار نخست صادراتی کشور؛ چین با ۵۰۲۲ میلیون دلار، عراق ۴۰۱۳ میلیون دلار، امارات متحده عربی ۳۴۷۱ میلیون دلار، جمهوری کره ۲۴۴۴ میلیون دلار و افغانستان ۱۵۸۴ میلیون دلار.
- سهم این بازارها از کل صادرات؛ ۶۷ درصد
- متوسط قیمت هر تن کالای صادراتی؛ ۳۶۳ دلار که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۸ درصد افزایش داشته است.
- واردات کشور طی هفت ماهه سال ۱۳۹۶؛ ۱۹۹۳۲ هزار تن به ارزش ۲۷۸۱۷ میلیون دلار
- تغییرات نسبت به مدت مشابه سال قبل؛ ۵،۵ درصد از نظر وزن و ۱۵ درصد از نظر ارزش افزایش
- پنج قلم عمده وارداتی به کشور؛ برنج به ارزش ۱۰۰۱ میلیون دلار، ذرت دامی به ارزش ۸۸۲ میلیون دلار، قطعات، خودرو سواری ۷۳۸ میلیون دلار، وسایل نقلیه موتوری با حجم سیلندر ۱۵۰۰ سی سی تا ۲۰۰۰ سی سی به ارزش ۶۲۵ میلیون دلار، لوبیا سویا به ارزش ۵۳۶ میلیون دلار.
- پنج مبدا بزرگ وارداتی کشور؛ چین با ارزش ۶۸۲۰ میلیون دلار، امارات متحده عربی ۴۶۷۸ میلیون دلار، ترکیه ۱۹۳۳ میلیون دلار، جمهوری کره ۱۸۴۴ میلیون دلار، آلمان ۱۵۴۰ میلیون دلار.
- سهم این پنج کشور از کل واردات؛ ۴،۶۰ درصد
- متوسط قیمت هر تن کالای وارداتی؛ ۱۳۹۶ دلار؛ تغییرات نسبت به مدت مشابه سال قبل ۹ درصد افزایش [۱]

	ارزش هفت ماهه سال ۹۶ (میلیون دلار)	ارزش هفت ماهه سال ۹۵ (میلیون دلار)	درصد تغییرات
صادرات غیر نفتی (کالا و میعانات گازی)	۲۴۷۱۰	۲۵۲۵۷	-۲،۲
صادرات غیر نفتی (بدون میعانات گازی)	۲۰۵۹۵	۲۱۰۴۰	-۲،۱
واردات کالا	۲۷۸۱۷	۲۴۲۱۱	۱۴،۹
تجارت کل	۵۲۵۲۷	۴۹۴۶۸	۶
تراز تجاری (با احتساب میعانات گازی)	-۳۱۰۷	۱۰۴۶	-۳۹۷

براساس عملکرد تجارت خارجی کشور در هفت ماهه امسال کل صادرات غیرنفتی با احتساب میعانات گازی ۲۴ میلیارد و ۷۱۰ میلیون دلار بوده و در مقابل ۲۷ میلیارد و ۸۱۷ میلیون دلار کالا نیز وارد کشور شده است که تراز تجاری کشور منفی ۳۱۰۷ میلیون دلار بوده است.

ارزش هشت ماهه تراز تجاری سال ۹۶

ارزش (میلیارد)				درصد تغییرات	
آبان ۹۶	مهر ۹۶	شهریور ۹۶	مرداد ۹۶	دلار	
۵,۸	۳,۶	۷,۱	۱۶,۶	۲۸,۵	صادرات غیرنفتی (کالا و میعانات گازی)
				۳۲,۵	واردات کالا
				۶۱	تجارت کل
				-۴	تراز تجاری (با احتساب میعانات گازی)

در هشت ماه امسال صادرات غیرنفتی کشور ۲۸ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار بوده که در مقایسه با آمار هشت ماهه سال قبل ۳۰۰ میلیون دلار کاهش نشان می‌دهد. اگر میعانات گازی را از کالاهای صادراتی حذف کنیم وضع صادرات غیرنفتی در مقایسه با سال گذشته رشد نشان می‌دهد.

براساس آمار در مرداد ۹۶ صادرات در مقایسه با مرداد سال قبل ۱۶,۶ درصد، در شهریور امسال نسبت به شهریور ۹۵ معادل ۷,۱ (هفت و یک دهم) درصد، در مهر امسال نسبت به سال قبل، ۳,۶ درصد و در آبانماه امسال نسبت به سال قبل ۵,۸ درصد رشد داشته است اما در ماه های اول سال به دلیل کاهش صادرات غیرنفتی، صادرات رشد تجمیعی نداشته است.

صادرات غیر نفتی طی هفت ماهه ۱۳۹۶ به تفکیک بخش های عمده

ارزش: میلیون دلار وزن: هزار تن

درصد تغییرات		هفت ماهه ۱۳۹۵		هفت ماهه ۱۳۹۶	
ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن
-۲,۲	-۹,۵	۲۵۲۵۷	۷۵۲۰۶	۲۴۷۱۰	۶۸۰۵۸
-۲,۴	-۲,۴	۴۲۱۷	۱۰۷۵۴	۴۱۱۵	۱۰۴۹۱
-۰,۸۵	-۸,۵	۷۸۶۷	۱۷۳۲۴	۷۸۰۱	۱۵۸۴۵
-۶	-۲۰,۵	۱۰۲۶۱	۲۸۷۳۹	۹۶۳۳	۲۲۸۴۳
۳۲	۴,۲	۱۸۸	۵,۷	۲۴۹	۵,۹
-۷,۴	-۱۳,۳	۱۹۸۶	۲۶۱۶	۱۸۳۹	۲۲۶۷
۴۵,۴	۵,۳	۷۳۸	۱۵۷۶۷	۱۰۷۳	۱۶۶۰۶

صادرات غیر نفتی :

میعانات گازی

پتروشیمی

صنعت

فروش و صنایع دستی

کشاورزی

معدن

توجه: امار صادرات به تفکیک بخشها بر اساس گروه بندی سازمان توسعه تجارت

مقایسه تراز تجاری کشور در هفت ماه اول سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵

ارزش: میلیون دلار

درصد تغییرات	هفت ماهه ۱۳۹۵	هفت ماهه ۱۳۹۶	
-۲,۱۷	۲۵۲۵۷	۲۴۷۱۰	صادرات کالا و میعانات گازی
۱۴,۹	۲۴۲۱۱	۲۷۸۱۷	واردات کالا
-۳۹۷	۱۰۴۶	-۳۱۰۷	تراز تجاری (صادرات کالا و میعانات - واردات)

توضیح اینکه تراز تجاری کشور ۳۹۷ درصد در جهت منفی تغییر داشته است.

مصادیق برخی اصلاحات در حوزه سازمان توسعه تجارت

افزایش تعرفه واردات خودرو

دستور العمل تغییر واردات خودرو به دولت ارائه شده و اصلاحاتی نیز بر روی آن انجام شده است و اکنون در دستور کار دولت قرار دارد که به خاطر بررسی مسائل بودجه معطل مانده است. نگاه ما به سمتی است که خودروسازان خارجی برای مشارکت با خودروسازان داخلی کشورمان حرکت کنند.

افراد در گذشته می توانستند مدارک لازم را بدون پرداخت کارمزد در زمان مورد نیاز خود ثبت کنند اما اکنون باید ظرف ۷۲ ساعت کارمزد آن را بپردازند. حداکثر مهلت ثبت سفارش برای واردات کالا از ۶ ماه به ۳ ماه کاهش پیدا کرد.

در هشت ماهه امسال ۵۴ هزار خودرو وارد کشور شده است که این رقم در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته ۲۶ درصد افزایش داشته و ۹۰۰۰ خودرو بیشتر از تعداد خودرو های سال قبل وارد کشور شده است. ارزش این خودروها رقمی بالغ بر یک میلیارد و ۴۶۰ میلیون دلار می شود در حالی که در سال گذشته و در مدت مشابه ارزش واردات خودرو بالغ بر یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار بود.

اگر قطعات خودرو را نیز در نظر بگیریم در طول سال حدود سه میلیارد دلار بابت واردات هزینه می شود که این میزان در واردات ۴۰ میلیاردی کشور رقم بالایی محسوب می شود و با سیاست های کشور فاصله دارد بر همین اساس لازم است حتما در این زمینه تجدید نظر شود.

ممنوعیت واردات برنج تا اطلاع ثانوی

در هفت ماهه اول امسال به اندازه کافی برنج وارد شده است لذا تا اطلاع ثانوی قرار شده است از واردات این محصول جلوگیری شود چرا که در این زمینه هم ذخیره استراتژیک و هم تولید داخلی وجود دارد.

رتبه در هفت ماهه ۹۶	کد تعرفه	عنوان کالاها	ارزش واردات طی هفت ماهه ۱۳۹۶ (میلیون دلار)	درصد سهم ارزشی از کل واردات	درصد تغییرات ارزش نسبت به هفت ماهه ۹۵
۱	۱۰۰۶۳۰۰۰	برنج	۱۰۰۱	۳,۶	۹۶

براساس جدول ده قلم عمده وارداتی در هفت ماهه اول امسال یک میلیارد و یک میلیون دلار برنج وارد کشور شده که به تنهایی ۳ و ۶ دهم درصد از ارزش کل واردات کشور را بخود اختصاص داده و در مقایسه با مدت مشابه سال قبل نیز از نظر ارزش ۹۶ درصد رشد داشته است .

پیشنهاد افزایش تعرفه واردات برای کمک به صادرات

با توجه به حجم و تعداد اقلام وارداتی به کشور به نظر می رسد تغییر تعرفه واردات برخی از اقلام بیش از هر زمان دیگر احساس می شود. سال گذشته مطابق سال های قبل جدولی تنظیم و برای هیات وزیران ارسال شد که تا پایان امسال درباره آن تصمیم گیری شود اما برای نخستین بار پس از انقلاب، جدول مقررات گمرکی به تصویب هیات دولت نرسید.

امسال با مذاکراتی که با وزرای مختلف انجام شده قرار شده است کالاهایی که تغییر تعرفه دارند از ۵۷۰ به ۳۶۸ قلم کاهش یابند، زیرا از این لیست مواردی که تصور می شد تغییر تعرفه شان اثر تورمی خواهند داشت حذف شده است. از طرفی لیست کالاهایی که تعرفه گمرکی آنها تغییر کرده بزودی اعلام خواهد شد. در این مورد برخی محصولات مانند مواد اولیه با کاهش تعرفه و برخی دیگر با افزایش تعرفه مواجه خواهند شد که به منظور رعایت حقوق مصرف کنندگان و جلوگیری از مواردی مانند احتکار کالا نمی توان قبل از اعمال قانون اسامی آنها را اعلام کرد.

با توجه به کاهش سود تسهیلات بانکی در نظر گرفته شده برای صادرکنندگان از ۲۶ درصد در سال ۹۵ به ۱۳,۵ (سیزده و نیم) درصد، و ابلاغ معاون اول رئیس جمهور مبنی بر لزوم حمایت از صادرکنندگان، مبلغ ۲۳۰۰ میلیارد تومان با نرخ ۱۳,۵ درصد از صندوق توسعه ملی در اختیار بانک ها گذاشته شده است که در اختیار صادرکنندگان قرار گیرد که معتقدیم این رقم (نرخ تسهیلات) هنوز بالاست زیرا رقبای صادرکنندگان تسهیلات با سود ۲ یا ۳ درصدی می گیرند. از طرفی کاهش سود بانکی هم به یکباره اتفاق نمی افتد لذا این موضوع در دستور کار سازمان توسعه تجارت قرار گرفته و پیشنهادهای را مطرح کرده ایم که براساس آن حدود ۲ تا ۳ درصد تعرفه بیشتری از واردات کالا گرفته شود و این افزایش تعرفه واردات صرف حمایت از صادرات شود و صرفا به صادرات اختصاص پیدا کند.

سیاست های هدفمندی واردات ؛ از تدوین تا اجرا

در هدفمندی واردات از ابزار تعرفه‌ای استفاده می‌کنیم تا خواسته‌ها محقق شود و واردات برخی کالاها محدود شود. اما به دلیل بی‌ثباتی همسایگان و مرزهای گسترده، نظام تعرفه‌ای نتوانسته کارایی لازم را داشته باشد. برخی معتقدند سیاست مبارزه با قاچاق کالا زمانی موفق می‌شود که یک کالا کالا وارداتش ممنوع شود. اما در مجموع بر نظام تعرفه توافق بیشتر است. برای مقابله با دامپینگ محدودیت‌های مقداری می‌گذاریم تا از محصولات داخلی حمایت شود. نظام تعرفه ترجیحی با کشورها براساس قراردادهای موجود است و هر جا لازم باشد قرارداد اصلاح می‌شود و اگر کالایی وارداتش کلاً ممنوع باشد مانع واردات می‌شویم.

سیاست‌های فعلی با سیاست‌های هدفمندی واردات فاصله دارد بطوریکه ۱۶ یا ۱۷ مورد از سیاست‌های هدفمندی واردات در سایت سازمان توسعه تجارت ایران اعلام شده و بر استفاده از ابزار نظام تعرفه‌ای تاکید شده است.

برخی مسئولان در جلسات مختلف، نظام تعرفه‌ای را به دلیل بی‌ثباتی در همسایگان کشور فاقد کارایی لازم می‌دانند اما اگر کالایی با نظام تعرفه‌ای وارد کشور شود در همه بخش‌ها قابل کنترل است ضمن اینکه دولت امکان حمایت از همان کالا که با نظام تعرفه‌ای مشخص، وارد می‌شود را در مقابل کالایی که از طریق قاچاق وارد شده دارد و در حقیقت کالای قاچاق از طریق اعمال سیاست‌های مبارزه با قاچاق کالا دچار پیچیدگی بیشتر می‌شود و اگر این نظام تعرفه‌ای نباشد کالای قاچاق به راحتی وارد بازار شده و قابل پیگیری نیست و با توجه به تاکید و توصیه‌های مقام معظم رهبری در حمایت از اقتصاد مقاومتی و تولید ملی، مسئولان رده بالای کشور اعتقاد به اعمال نظام تعرفه‌ای دارند.

افزایش تعرفه واردات به صورت پله‌ای خواهد بود به طور مثال افزایش ۱۰ درصدی به ۱۵ درصد خواهد رسید که این امر برای حمایت از تولید داخل است. تعرفه بیش از ۶۰۰ قلم کالا مشغول بررسی کارشناسی است که با هدف ایجاد نظام تعرفه‌ای مناسب و ایجاد محدودیت در واردات است.

تغییر تعرفه واردات مشکلی را برای قراردادهای تعرفه‌ای ترجیحی امضا شده از قبل ایجاد نخواهد کرد زیرا در قراردادها ذکر شده می‌توان تعرفه‌ها را اصلاح کرد اما اگر کالایی واردات آن به کشور کاملاً ممنوع شده باشد آن کشور نمی‌تواند اعتراضی داشته باشد بنابراین مشکلی بابت قراردادهای ترجیحی ایران با سایر کشورها ایجاد نمی‌شود. کشورهای صربستان، پاکستان، هندوستان، اندونزی مالزی برای برقراری تعرفه ترجیحی در دستور کار هستند و به دنبال آن هستیم تا شرایطی برای صادرات کالای خود در ارتباط با تعرفه‌های ترجیحی ایجاد کنیم.

بزودی تعرفه برخی کالاها افزایش و برخی دیگر کاهش می‌یابد که کاهش تعرفه‌ها مربوط به واردات مواد اولیه تولید است و مواردی که افزایش یافته کالاهایی است که در داخل تولید داخلی دارند که اطلاعات آن در سامانه سازمان توسعه تجارت کشور منتشر خواهد شد.

برطرف شدن مشکلات ورود موقت کالا

ورود موقت کالا به کشور با هدف صادرات مجدد با مشکلاتی همراه بود که سازمان توسعه تجارت با برطرف نمودن برخی مشکلات تلاش کرده تا زمینه افزایش صادرات فراهم شود. به طوری که الان برای ورود شکر و روغن مشکلی وجود ندارد و برای سایر کالاها نیز این مشکلات برطرف خواهد شد.

افزایش واردات رسمی گوشی تلفن همراه

در هشت ماهه امسال ۲۵۳ میلیون دلار گوشی تلفن همراه از طریق مبادی رسمی وارد کشور شده است، که نشان از افزایش واردات رسمی گوشی تلفن همراه دارد در حالی که در مدت مشابه سال قبل تنها ۱۳۵ میلیون دلار کالا در این بخش از گمرکات کشور ترخیص شده بود.

پیشنهاد وزارت جهاد کشاورزی برای حذف ارز مبادله‌ای

در حال حاضر در کشور حدود ۷۷۰۰ تعرفه وارداتی تعریف شده است و از این رقم ۵۴۰۰ مورد از ارز مبادله‌ای به سمت ارز آزاد رفته‌اند. در همین زمینه وزارت جهاد کشاورزی ۴۴۰ قلم کالا را پیشنهاد داده که می‌توان برای آنها به جای ارز مبادله‌ای از ارز آزاد استفاده کرد.

کاهش زمان ثبت سفارش ها

دلیل نوسانات در تراز بازرگانی در هر ماه این است که در بخش واردات، ثبت سفارش های متفاوتی برای کالا وجود دارد که مدت اعتبار آن ۶ ماهه است. ثبت سفارش به صورت آنلاین صورت می‌گیرد وقتی مجوز ثبت سفارش صورت می‌گیرد کنترل واردات در دست ما نیست نمونه آن خودرو است که در برخی برهه ها ثبت سفارش زیادی صورت گرفت. اکنون با تغییرات صورت گرفته ثبت سفارش ۹۰ روزه شده است تا میزان واردات کنترل شود تا نتوان با زمان بازی کرد.

برخی مشکلات بخش صادرات در کشور

تاثیر نرخ ارز بر صادرات

نوسانات شدید نرخ ارز بطور قطع در فعالیتهای اقتصادی مفید نخواهد بود. آنچه برای فعالیت اقتصادی نیاز است ثبات نرخ ارز است و نوسانات شدید زیان آور است. در ماه های اخیر نرخ ارز از ۳۸۰۰ تومان به ۴۰۰۰ تومان افزایش یافته که افزایش نرخ ارز منجر به افزایش یکباره صادرات نمی شود. برخی کالاهای صادراتی نوسانات نرخ ارز بر آنها اثر نمی گذارد مانند پسته که به موجودی آن بر می‌گردد. افزایش نرخ ارز در برخی اقلام منجر به تورم می شود ولی در برخی کالاها افزایش نرخ ارز می تواند به افزایش ظرفیت تولید منجر شود. ما باید ثبات در نرخ ارز داشته باشیم و صادرکننده باید بتواند در مقابل نوسانات نرخ ارز خود را بیمه نماید.

تاخیر در پرداخت جوایز صادراتی

در بخش اختصاص جوایز صادراتی به صادرکنندگان، سازمان توسعه تجارت بدهکار است و در بودجه امسال دو ردیف ۱۲۰ میلیارد تومانی تحت عنوان جوایز صادراتی و ۱۰۰ میلیارد تومانی تحت عنوان کمک سود تسهیلات صادراتی در نظر گرفته شده است اما با وجود تخصیص، این جوایز هنوز پرداخت نشده است.

سازمان توسعه به دنبال آن است که در بودجه امسال ردیف‌هایی را برای مشوق های صادراتی در نظر گرفته شود که دیگر وارد خزانه نشود تا برای موارد مورد نیاز به شکل سریعتر در اختیار صادرات کنندگان قرار گیرد.

حقیقت این است که برای دریافت مشوق های صادراتی پیگیری های متعددی انجام شده است اما پرداخت این مشوق ها در دست سازمان توسعه تجارت نیست و باید سازمان برنامه و بودجه اقدام کند از این رو در جلسه های مختلفی از جمله در شورای عالی صادرات پیگیر این موضوع هستیم.

محدودیت های عراق برای واردات لبنیات

طی هفته‌های گذشته صنایع لبنی ایران اعلام کرده اند که میزان تعرفه صادرات محصولات لبنی برای ایران به عراق ۳۵ درصد افزایش یافته اما برای دیگر کشورهای عربی مانند عربستان با توجه به پیمان های کشورهای عربی کمتر است؛ که طرف عراقی این موضوع را رد کرده است.

هرکشوری که به عراق صادرات لبنیات داشته است اکنون با محدودیت مواجه شده است و این موضوع تنها مربوط به ایران نمی شود و دولت عراق برای حمایت از تولیدات داخلی خود چنین تصمیمی گرفته است و در پیگیری های صورت گرفته طرف عراقی تاکید داشته است که افزایش تعرفه های واردات لبنیات مربوط به تمام کشورها می شود. این رسم بازار و بازی تجارت است. طرف مقابل هم هوشمند است و تلاش دارد در برخی حوزه‌ها به تولید داخلی بپردازد.

با این حال اگر تولید کننده و یا صادرکننده مدارکی دال برای ایجاد تبعیض برای صادرات محصول خود به عراق دارند آن در اختیار سازمان توسعه تجارت برای پیگیری های بعدی قرار دهد.

در زمینه‌ی صادرات به ترکیه نیز مذاکرات متعددی صورت گرفته و در زمینه تعرفه‌های جدید بحث‌هایی مطرح شده است. در مورد برخی تعرفه‌هایی که مشکل وجود داشت به صورت مکتوب این موضوع به ترکیه اعلام شده، چرا که توسعه روابط تجاری با کشورهای همسایه از اصول ما محسوب می‌شود.

عدم موفقیت مناطق آزاد در صادرات محور بودن

یکی از مهم ترین موضوعاتی که در بحث واردات و صادرات وجود دارد وجود مناطق آزاد تجاری است. براین اساس یکی از نقدهای وارد به مناطق آزاد این است که قرار بود این مناطق صادرات را افزایش دهند، اما وقتی این مناطق وارد بحث‌های

تجاری می‌شوند با بحث‌های تعرفه‌ای تعارضات بسیاری ایجاد می‌شود. اکنون در این موارد مناطق آزاد به سرزمین اصلی وصل هستند و این موضوع در مباحث تعرفه‌ای تاثیرات متعددی دارد.

یکی از مهم‌ترین موضوعاتی که در این بخش وجود دارد آن است که به غیر از کالای مسافری، کالاهای دیگری به شکل انبوه وارد این مناطق شده و در برخی موارد مانند منطقه آزاد اروند، انزلی و ارس کنترل کاملی بر روی آنها صورت نگرفته یا دروازه‌ای برای بررسی کالاهای وارداتی وجود ندارد.

در حقیقت مناطق آزاد در ابتدا برای توسعه صادرات سرمایه‌گذاری در داخل ایجاد شده بودند اما اکنون نظام تعرفه‌ای داخلی بی اثر شده و در این خصوص لازم است گمرکات رسمی کشور در مبادی ورودی و خروجی مناطق آزاد ایجاد شوند و این موضوع را به طور جد دنبال شود که در این باره لایحه جدیدی به مجلس رفته است. در ابتدا کیش، قشم در کنار چابهار با هدف ابتدایی اشتغال ایجاد شده بود اما اکنون نگرانیهای زیادی برای تولید داخلی ایجاد کرده است و در مناطق دیگری نیز بدون کنترل تعرفه‌ای واردات به کشور صورت می‌گیرد و نظام تعرفه‌ای کشور را زیر سوال می‌برد.

مناطق آزادی که به کشور وصل هستند و جزیره نیستند باید در خصوص آنها حتما تجدید نظر صورت گیرد. براین اساس آنهايي که رفته‌اند در مناطق آزاد سرمایه‌گذاری کرده‌اند باید برای آنها مهلت داده شود تا بتوانند شغل خود را تغییر دهند.

جمع بندی

واردات و صادرات از ارکان اصلی هر اقتصادی محسوب می‌شوند و نسبت صحیح بین واردات و صادرات نشانه توانمندی تولیدکنندگان داخلی و نشان دهنده‌ی اقتصادی پویا می‌باشد. رشد صادرات امکان ندارد مگر اینکه در کنار آن واردات نیز ضابطه مند باشد و هیچ کشوری اجازه نمی‌دهد که بازار مصرف خود را به تنهایی در اختیار کشور دیگر قرار دهد. از اینرو بهترین حالت برای برقراری توازن بین واردات و صادرات، واردات مواد اولیه و کالاهای سرمایه‌ای برای تولید کالای نهایی و با هدف صادرات است.

بیشترین حجم صادرات کشور در اختیار بخش خصوصی است بنابراین لازم است تا دولت و نهادهای مرتبط با تجارت خارجی مانند سازمان توسعه تجارت و گمرگ بیش از گذشته شرایط و بستر صادرات را برای فعالان اقتصادی کشور مهیا کنند. در این خصوص لازم است تا ؛

اصلاح قوانین گمرکی و مالیاتی
اصلاح تعرفه های صادراتی و وادراتی
کاهش هزینه های تولید و قیمت تمام شده کالای صادراتی
شناسایی بازارهای هدف و تبلیغ برای برندسازی کالای صادراتی
هم افزایی سازمان ها و نهادهای داخلی برای حمایت از صادرات
مبارزه جدی و قاطع با قاچاق و واردات بی رویه و بدون ضابطه
وضع نظام تعرفه ای صحیح و مطابق با نیازها و توانمندی تولیدکنندگان و صادرکنندگان کشور
کاهش نرخ سود تسهیلات تولید و صادرات
اختصاص جوایز و مشوق های صادراتی و معافیت های گمرکی و مالیاتی
ضابطه مند شدن واردات
ثبات در بازار ارز و قوانین و بخشنامه های بازرگانی خارجی
تقویت ناوگان حمل و نقل و ترانزیت بین المللی کالا
ارتباط تنگاتنگ با کشورهای همجوار و انعقاد پیمان های دو یا چندجانبه بین المللی
شناسایی مشکلات صادرکنندگان و تلاش برای رفع آن

از جمله راهکارهایی است که می تواند به رشد صادرات و کاهش واردات کمک کند. در این خصوص می بایست علاوه بر قوه مجریه سایر قوا نظیر قوه قضاییه و مقننه و بخش های خصوصی نیز کمک کنند زیرا توسعه صادرات نیازمند عزم ملی است و باید همکاری و هم افزایی بخش های دولتی و غیر دولتی را به همراه داشته باشد. سهم صادرات غیر نفتی ایران در جهان پایین است. امید است پس از برجام و همت مسئولین در جهت کاهش وابستگی به صادرات نفت خام و اقتصاد مقاومتی، شاهد افزایش روز افزون صادرات و مقاصد صادراتی باشیم و این امر باعث افزایش تولید ملی، کاهش بیکاری و افزایش توان داخلی گردد.

پژوهش خبری // گروه اقتصاد

[۱] - سازمان توسعه تجارت ایران - امارهای تجاری <http://www.tpo.ir>